

NEGLECT

Michal Černík

Psychologický ústav FF MU

Lékařská fakulta MU

Psychiatrická klinika FN Brno

A decorative graphic on the left side of the slide, resembling the spiral binding of a notebook. It consists of a series of dark, circular loops connected by a thin, light-colored line, set against a dark brown background.

Obsah sdělení

---

1. Definice a typy neglectu
2. Neuroanatomické koreláty neglectu
3. Teorie vzniku neglectu
4. Diagnostika v klinické praxi
5. Terapie

A graphic of a spiral-bound notebook with a brown cover and a white page. The spiral binding is on the left side. A thin horizontal line is drawn across the page, just above the text.

1. Definice a typy neglectu

Co je to neglect?

- Syndrom, který se projevuje neschopností odpovědět, podat zprávu nebo orientovat se ve vztahu k podnětu přicházejícímu z opačné strany, než je poškozená strana mozku.
- Není důsledkem primárního senzorického nebo motorického poškození mozku.
- Má mnoho klinických podob.
- *Neglect = opomíjení.*

2 hlavní klasifikační systémy neglectu

1. Podle nejčastěji postižených modalit

- Senzorický neglect
- Motorický neglect
- Paměťový neglect

2. Podle oblastí, kterých se opomíjení týká

- Osobní neglect
- Prostorový neglect

1. Senzorický neglect

- Neschopnost uvědomit si podněty přicházející z opačné strany než je strana, kde je poškozen mozek.
- Toto poškození však nesmí zasahovat systémy zabezpečující zpracování sensorických informací.
- Patří sem další subtypy:
  - Extinkce
  - Defektní bdělost
  - Allestezie

2. Motorický neglect

- Neschopnost odpovědět na podnět přicházející z opomíjené strany.
- Pacient si je tohoto podnětu vědom a má dostatek síly na podnět odpovědět.
- Subtypy:
  - Akinézie
  - Motorická extinkce
  - Hypokinézie
  - Bradykinézie
  - Motorická nestálost
  - Allokinézie

3. Paměťový neglect

- Pacient si uvědomuje podněty přicházející z opomíjené strany, není však schopen si je vybavit z paměti.
- Subtypy:
  - Anterográdní
  - Retrográdní – Bisiach: Piazza del Duomo v Miláně

a. Prostorový neglect

- Opomíjení podnětů v poloprostoru, který je kontralaterální k poškození mozku.
- Nejčastější je levostranný neglect.
  - Při poškození pravé hemisféry.
- Subtypy – podle toho, vzhledem k čemu je prostor členěn:
  - Tělesně centrovaný neglect
  - Na předmět centrovaný neglect
  - Na prostředí centrovaný neglect

b. Osobní neglect

- Tzv. hemi-asomatognózie
- Pacient se domnívá, že celá polovina jeho těla není jeho vlastní.
- Selhávají nejen v rozpoznání svých končetin, ale také v jejich používání.
  - Stěžují si, že mají v posteli cizí ruku nebo nohu
  - Nejsou schopni se obléci, atd.
- Pacienti s mírnějším postižením chápou, že jsou končetiny jejich, ale chovají se k nim jako k věcem.

Specifické formy neglectu

- Anozognozie hemiparézy
  - Popírání přítomné hemiparézy
  - Ačkoliv je pacient skutečně ochrnut, není schopen si to uvědomit a opakovaně vstává z postele a padá
- Anozodiaforie
  - Ví, že je ochrnut, ale projevuje vůči svému postižení výraznou lhostejnost.

---

2. Neuroanatomické koreláty neglectu

Vznik

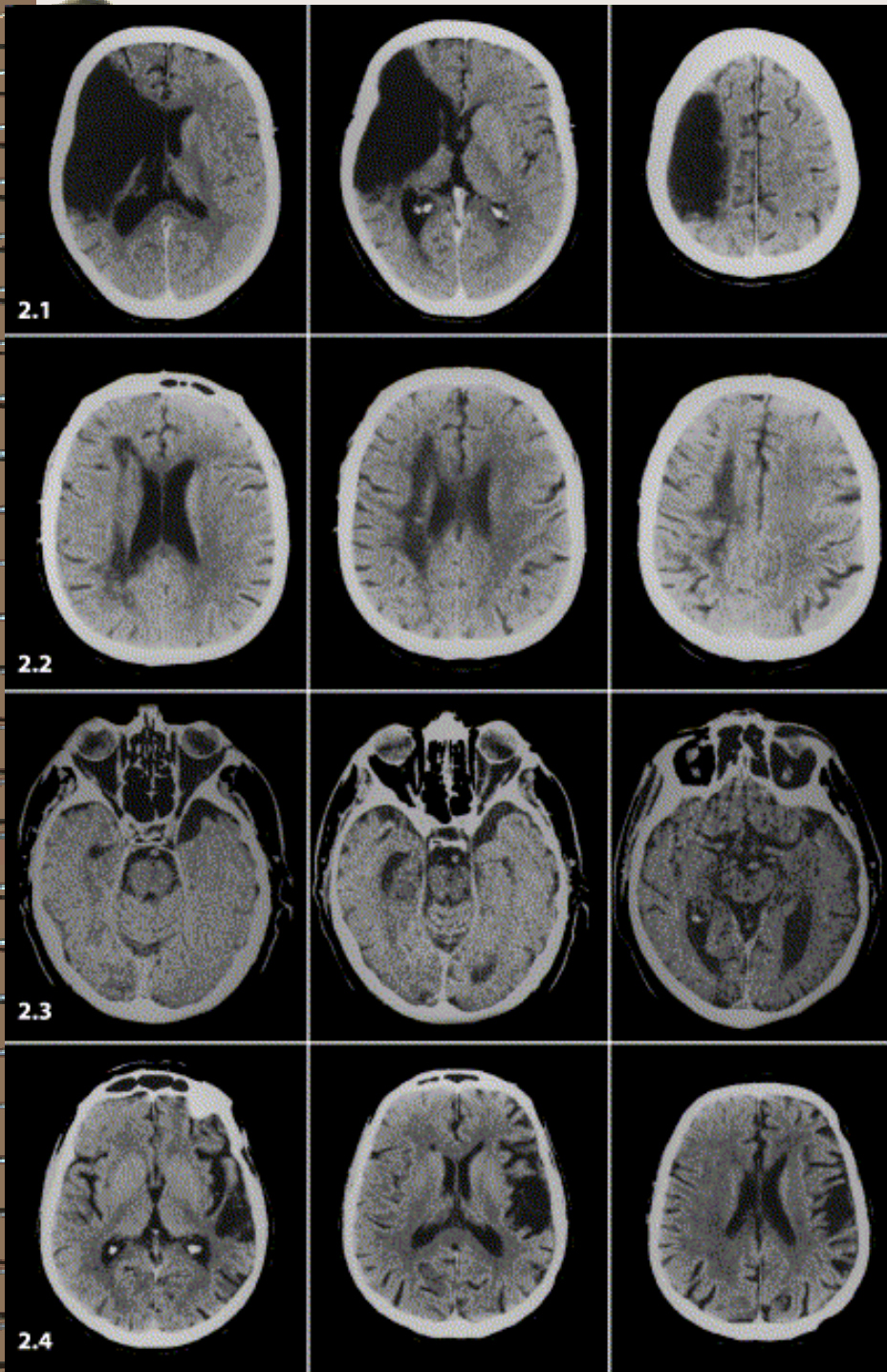
- Následek poškození mozku
  - Rozličné příčiny: úraz hlavy, nádor, atd.
- Nejčastější příčina – cévní mozková příhoda
- Během prvních tří dnů po CMP:
  - 82% pravohemisférových pacientů
  - 65% levohemisférových pacientů

Průběh

- U velké části pacientů neglect během několika dnů či týdnů spontánně odezní.
- Chronický neglect bývá spojen hlavně s poškozením pravé hemisféry.
  - Až jedna třetina pravohemisférových pacientů trpí ještě rok po mozkové příhodě některými příznaky neglectu.

Nejčastěji poškozené oblasti mozku

- Pravý temenní lalok
- Často se v souvislosti s neglectem uvádí ložiskové poškození:
  - Kmene
  - Talamu
  - Striatokapsulární oblasti
  - Levého temenního laloku
  - Čelní kůry
- Vzhledem k množství subtypů je logické, že k poškození mozku může docházet na mnoha místech.

- Pravostranné fronto-temporo-parietální poškození
- Pravostranné fronto-temporální poškození
- Pravostranné temporo-occipitální poškození
- Levostranné temporální poškození

A graphic of a spiral-bound notebook with a brown cover and a white page. The spiral binding is on the left side. A thin horizontal line is drawn across the page, just above the text.

3. Teorie vzniku neglectu

Přehled základních teorií

---

1. Senzorická teorie
2. Pozornostní teorie
3. Teorie motorického záměru
4. Reprezentační teorie
5. Teorie explorace

1. Senzorická teorie

- První a dnes již překonaná teorie
- Neglect je způsoben oslabením senzorického vstupu.
  - Později rozšířeno i na poruchu sekundárního zpracování senzorických informací
- Důkazy proti:
  - Moderní neuropatologické studie
  - Podrobný neuropsychologický popis symptomatologie

2. Pozornostní teorie

- V pozadí neglectu stojí porucha pozornosti.
- 4 odlišné hypotézy:
  - H1: Neglect je způsoben nepozorností vůči podnětům
  - H2: Neglect je způsoben upřednostňováním podnětů
  - H3: Neglect je způsoben neschopností odpoutat se od podnětů
  - H4: Neglect je způsoben předčasnou habituací

H1: Nepozornost

- Požádáme-li pacienta, aby věnoval více pozornosti úsečkám v opomíjeném prostoru, jeho výkon se zlepší.
- Míru opomíjení lze snížit, předložíme-li pacientovi smysluplný podnět.

H2: Upřednostňování

- Předpokládá upřednostňování podnětů přicházejících z neopomíjené části prostoru (nejčastěji vpravo).
- Hypoaktivita vs. hyperaktivita
  - Kinsbourne: neglect je způsoben hyperaktivitou nepoškozené hemisféry, která není dostatečně inhibována hemisférou poškozenou.
  - Heilman: k upřednotňování dochází vlivem hypoaktivity poškozené hemisféry.
  - Metafora houpačky

H3: Neschopnost odpoutat se

- Neglect je způsoben neschopností odpoutat se od podnětů přicházejících z nepostiženého poloprostoru.
- Posner: Trojstupňový model pozornosti
  - Máme-li přesunout pozornost z podnětu A na podnět B, vyžaduje to tři kroky:
    1. Odpoutat pozornost od podnětu A (*disengage*).
    2. Přesunout pozornost na podnět B (*move*).
    3. Upoutat pozornost na podnět B (*engage*).
- Pokus s mazáním podnětů svědčí spíše proti této hypotéze.

H4: Předčasná habituace

- Chatterjee a kol.
- Pokus u pacientky s neglectem:
  - Instrukce: přeškrtnat podněty nalevo i napravo
  - Výsledek: opomíjela podněty uprostřed
  - Interpretace: nepřiměřeně rychlá habituace
- Tato hypotéza je stále ještě ve vývoji.

Neurovědní podpora pozornostní teorie I.

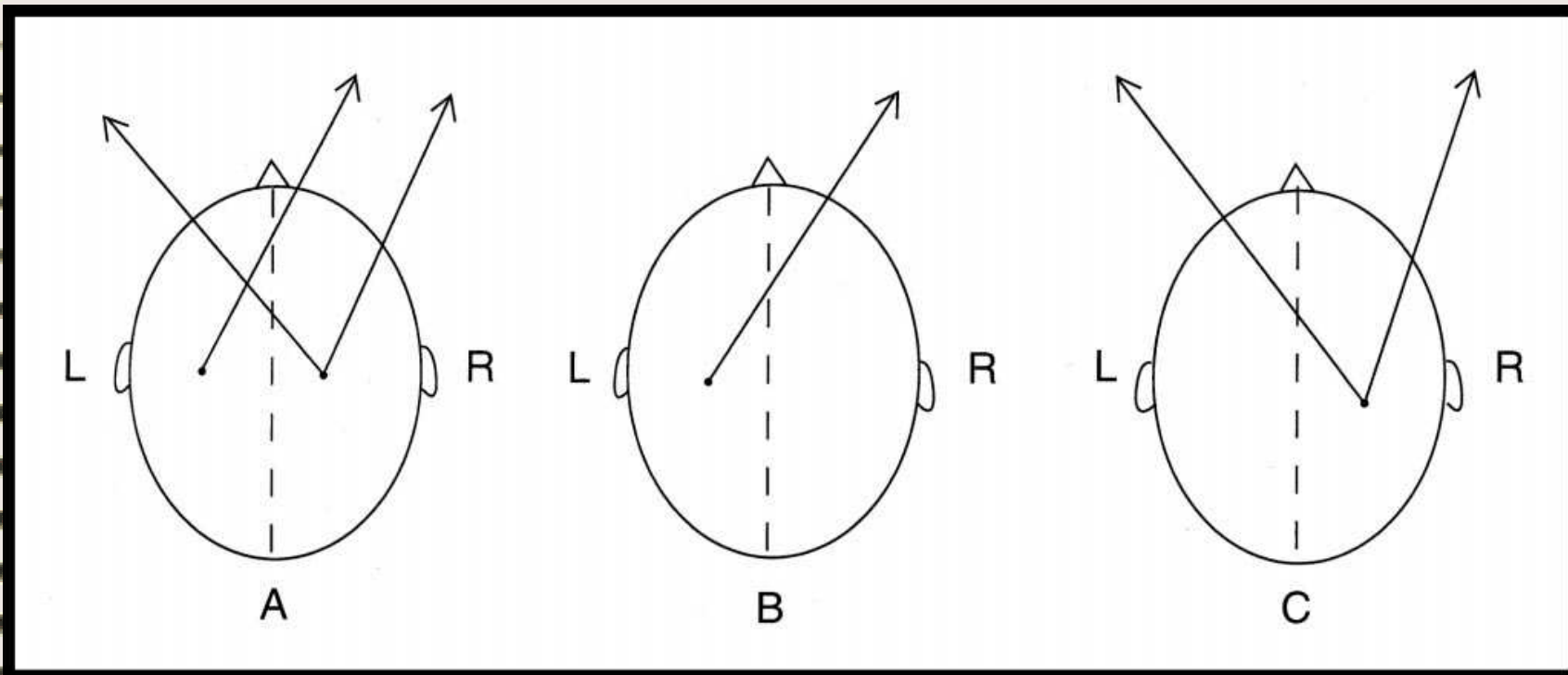
- Na mechanismu pozornosti se podílí tři hlavní systémy:
  - Bdělost
  - Zadní systém (senzorické rameno pozornosti)
  - Přední systém (motorické rameno pozornosti)
- Poškození zadního systému vyvolává syndrom senzorického neglectu.
- Poškození předního systému způsobuje syndrom motorického neglectu.

Neurovědní podpora pozornostní teorie II.

- Heilman: attention-arousal hypothesis
  - Jak je ale možné, že léze v různých částech mozku vedou ke stejnému syndromu?
  - Jednotícím činitelem by mohl být **arousal**.
  - Jednostranné poškození retikulárního aktivačního systému vede k neglectu proto, že RAS není schopen připravit kortex na zpracování senzorické informace.
    - + není inhibován nucleus reticularis v talamu
  - Je-li poškozena kůra, nevyvolávají podněty probouzecí reakci.

Neurovědní podpora pozornostní teorie III.

- Proč se neglect nejčastěji pojí s poškozením pravé hemisféry?
- Pravá hemisféra se zaměřuje na oba poloprostory, zatímco levá hemisféra se primárně zaměřuje na poloprostor pravý.
- Při poškození levé hemisféry zastane pravá hemisféra oba poloprostory.
  - Hemisféra levá toto nedokáže.

- Směr zaměření pozornosti jednotlivých hemisfér
  - A ... u zdravého jedince
  - B ... u pacienta s poškozenou pravou hemisférou
  - C ... u pacienta s poškozenou levou hemisférou

3. Teorie motorického záměru

- Někteří pacienti s neglectem mají spíše než s pozorností problémy s iniciací pohybu vůči podnětům přicházejícím zleva.
- Výzkumy: pohyb v bludišti pomocí hmatu, poslepu ukázat na střed prostoru, atd.
- Jak velké množství pacientů trpí poruchou motorického záměru?
  - Pokusy s monitorem
  - 3 typy pacientů:
    1. Pacienti s čistou poruchou pozornosti (temporální a parietální laloky).
    2. Pacienti s čistou poruchou systému motorického záměru (frontální laloky)
    3. Pacienti se smíšenou poruchou obou systémů.

4. Reprezenční teorie

- Příčinou neglectu je porucha mentálních reprezentací.
- Bisiach: experiment „Piazza del Duomo v Miláně“
  - Levá hemisféra zabezpečuje reprezentaci pravého poloprostoru a pravá hemisféra levého.
  - Poškozením pravé hemisféry tedy vzniká levostranná porucha mentálních reprezentací.
- Vychází z výzkumů paměťového neglectu.
  - Ne všichni pacienti s neglectem mají současně poruchu paměti a představivosti.
  - Zároveň ne všichni pacienti s těmito poruchami trpí neglectem.

5. Teorie explorace

- Monitorování pohybů očí pacientů s levostranným neglectem prokázalo, že tito pacienti neprohledávají očima levou část prostoru.
  - Volní schopnost podívat se doleva není narušena.
- Neglect by mohl být způsoben neschopností prozkoumat celý prostor.
- Problém: Porucha explorace prostoru může být vysvětlována jako následek všech výše probíraných poruch
  - pozornosti, motorického záměru nebo reprezentací

A graphic of a spiral-bound notebook with a brown cover and a white page. The spiral binding is on the left side. A thin horizontal line is drawn across the page, just above the main text.

4. Diagnostika v klinické praxi

Nejčastěji používané metody

- Velkému množství subtypů neglectu odpovídá také velké množství rozličných diagnostických metod.
- Nejčastější:
  - Kreslení
  - Čtení
  - Psaní
  - Pohybové úkoly
  - Speciálně vytvořené testy (Line Bisection Test, Cancellation task, atd.)

Kresba lidské postavy

Obkreslení horního motivu

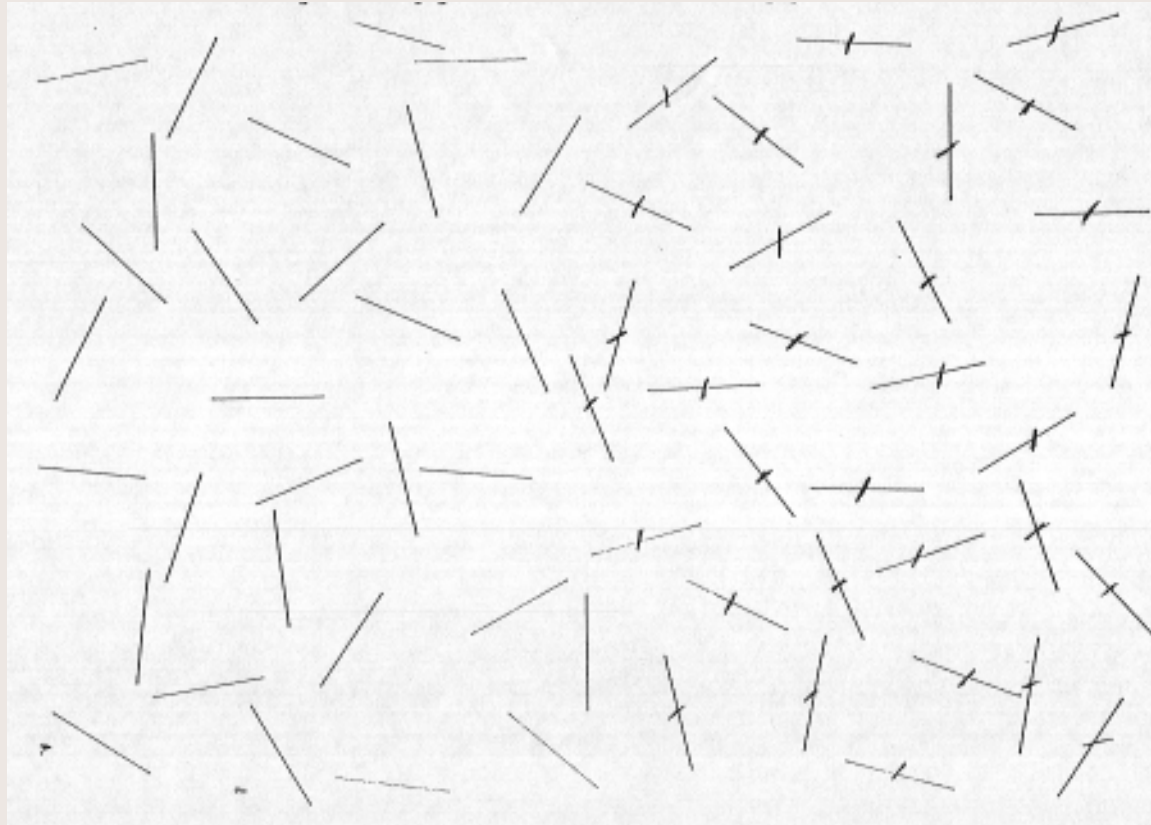

Psaní

10

Psychology teaches almost
every
aspect of
our lives
or nearly
because
none
complex
it
has
assumed
an
increasingly
independent
role
in
relating
human
problems

Cancellation task

Line bisection test

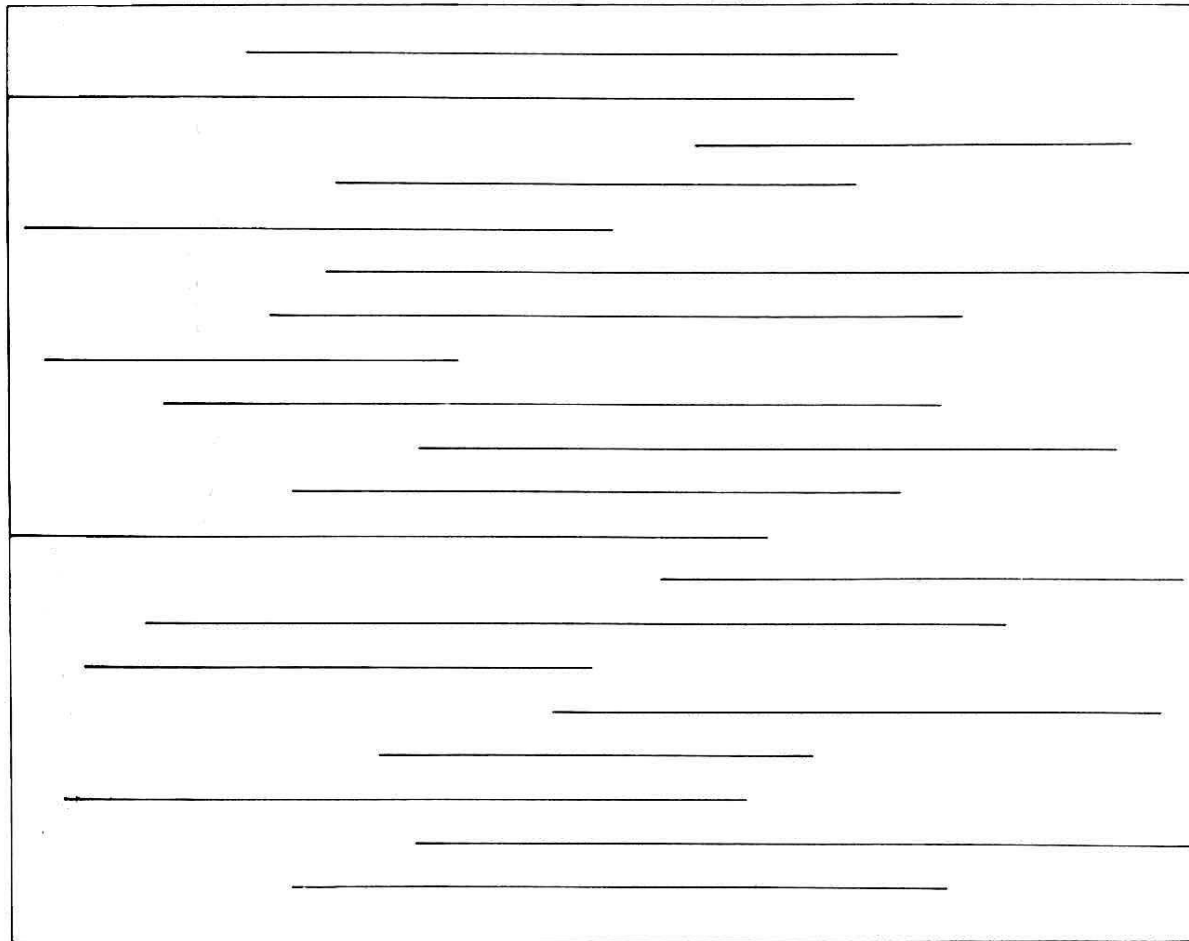

Fig. 10-4 The Line Bisection test. (Schenkenberg et al., 1980)

A graphic of a spiral-bound notebook with a brown cover and a white page. The spiral binding is on the left side. The page is mostly blank, with a horizontal line near the top. The text "5. Therapie" is centered on the page.

5. Therapie

Rehabilitace nebo spontánní úzdava?

- U velké části pacientů s příznaky neglectu bezprostředně po poškození mozku dochází ke spontánní úzdavě.
- Chroničtí pacienti potřebují rehabilitaci.
- Otázky spojené s rehabilitací:
  - Má rehabilitace nějaký účinek?
  - Jaký způsob rehabilitace je ten nejlepší?

Stimulace nebo odpočinek?

- Kompenzační model
  - Upravit prostředí tak, aby měl pacient důležité věci v nepostiženém prostoru.
  - Heilman
- Stimulační model
  - Stimulovat pacientovy poškozené funkce.
  - Kunkle: přivázel pacientovi k tělu jeho nepostiženou ruku a nutil ho, aby se naučil používat ruku opomíjenou.
  - Nepřehnat to – nenutit ho do činností, které by mohly ublížit jemu nebo jeho okolí.
- Pokus o jakoukoliv rehabilitaci bývá ztížen pacientovou anosognozií.

Rehabilitace shora-dolů nebo zdola-nahoru?

- Top-down X bottom-up treatment
- Shora-dolů:
  - Nácvik prohledávání opomíjeného prostoru.
- Zdola-nahoru:
  - Pohybující se podněty v opomíjeném prostoru stimulují podkorové struktury.
  - Opakované pohybování končetinou v opomíjeném prostoru (hand movement strategy).
  - Asymetrická aktivace vestibulárního systému.
  - Vibrační stimulace svalů.
  - Atd.

Další možnosti

- **Colliculus superior:**
  - Zdá se, že zvýšená aktivita na nepostižené straně inhibuje funkci strany poškozené.
  - Neglect lze redukovat snížením aktivity na nepostižené straně:
    1. Destrukci kontralezionálního collicula
    2. Zakrytím oka na postižené straně (snížení aktivity vlivem deprivace)
    3. Zakrytím poloviny zorného pole u obou očí
- **Dopaminová terapie**
  - Některé studie prokázaly pozitivní efekt agonistů dopaminu při terapii neglectu.
  - Jsou-li poškozena bazální ganglia, efekt agonistů dopaminu je negativní – zhoršuje příznaky neglectu.

„Kámen úrazu“ rehabilitačních technik

- Problém ekologické validity
  - Je možné převést úspěchy v rehabilitaci do běžných životních situací?
  - Mnohdy tomu tak není.
  - Proto je nutné při rehabilitaci dbát na to, s čím se bude pacient potýkat ve svém běžném životě.

A graphic of a spiral-bound notebook with a brown cover and a white page. The spiral binding is on the left side. A thin horizontal line is drawn across the page, just above the text.

Děkuji za pozornost.